



RADE VEZEMO SKUPAJ

Vezenje nekdanj in danes
na Gorenjskem







RADE VEZEMO SKUPAJ

Vezenje nekdanj in danes
na Gorenjskem

RADE VEZEMO SKUPAJ

Vezenje nekdanj in danes na Gorenjskem

Izdal: Gorenjski muzej, www.gorenjski-muzej.si

(zanj mag. Barbara Ravnik Toman)

Katalog in razstavo pripravila: mag. Tatjana Dolžan Eržen

Oblikovanje kataloga in grafične podobe razstave:

Barbara Bogataj Kokalj

Oblikovanje in postavitve razstave: Ivana Černelič, Aljaž Primožič, iLab, d.o.o.

Fotografije: Tomaž Lunder (fotografije vezenin iz zbirke Gorenjskega muzeja), arhivi skupin za ročna dela (fotografije večine skupin) in fototeka Gorenjskega muzeja

Restavratorski in konservatorski posegi: Marjanca Jeglič, mag. Irena Jeras Dimovska, Zdenka Kramar

Jezikovni pregled: Irena Resman

Prevod v angleščino: Julija, slovenska prevajalska agencija

Tisk: Medium d.o.o.

Naklada: 350

Izdajo kataloga sta omogočila Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije in Mestna občina Kranj



Naslovnica: Detajli so vzeti z namiznega prta, ki ga je okrog leta 1972 izdelala Irma Ščerbič kot članica Skupine za ročna dela KD Svoboda Tone Čufer Jesenice, bombaž, 136x100 cm, zasebna last.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

746.3(497.4-16)(091)(083.824)

DOLŽAN Eržen, Tatjana

Rade vezemo skupaj : vezenje nekdanj in danes na Gorenjskem / [katalog pripravila Tatjana Dolžan Eržen ; fotografije Tomaž Lunder, arhivi skupin za ročna dela in fototeka Gorenjskega muzeja ; prevod v angleščino Julija, slovenska prevajalska agencija]. - Kranj : Gorenjski muzej, 2008. - (Gorenjski kraji in ljudje ; 31)

ISBN 978-961-6478-22-9

1. Gl. stv. nasl.

242166016



VSEBINA

PREDGOVOR	5
UVOD	7
VEZENJE NA GORENJSKEM	9
Najstarejše ohranjene vezenine	9
Vezenje in šola	11
Poklicne vezilje	12
Vezenine 20. stoletja	12
Gorenjski motivi	19
SKUPINE ZA ROČNA DELA NA GORENJSKEM	20
Nastanek skupin in organiziranost	21
Cilji skupin za ročna dela	22
Druženje ob skupnem delu	22
Razstavljanje	22
Učenje novih tehnik	23
SODOBNI POMEN VEZENJA V OKVIRU GORENJSKIH SKUPIN ZA ROČNA DELA	24
ABSTRACT: WE LIKE TO EMBROIDER TOGETHER	25
GORENJSKE SKUPINE ZA ROČNA DELA	30
Študijski krožek Vezenje pri Kulturno umetniškem društvu Bitnje	31
Sekcija ročnih del pri Društvu upokojencev Bled	32
Sekcija za ročna dela Kulturnega društva Vintgar na Blejski Dobravi	33
Skupina za ročna dela Društva žena in deklet na vasi Bohinjska Bela	34
Skupina Nežke pri Društvu Sveta Neža za ohranjanje kulture in razvoj kraja	35
Sekcija ročnih del pri Društvu upokojencev Cerklje	36
Sekcija za ročna dela pri Kulturno umetniškem društvu Jaka Rabič Dovje-Mojstrana	37
Skupina za ročna dela pri Društvu upokojencev Gorje	38
Aktiv žena za ročna dela pri Kulturno športnem društvu Hrušica	39
Krožek ročnih del pri Društvu upokojencev Javornik-Koroška Bela	40
Skupina za ročna dela Kulturnega društva Svoboda Tone Čufar Jesenice	41
Sekcija za ročne spretnosti pri Kulturnem društvu Valentin Vodnik Koprivnik	42
Krožek ročnih del Farnega kulturnega društva Koroška Bela	43
Sekcija za ročna dela pri Društvu upokojencev Kranj	44
Krožek ročnih del pri Rdečem križu Lesce	45
Neformalna skupina za ročna dela Martuljek	46
Sekcija ročnih del pri Kulturno prosvetnem društvu Podkoren	47
Sekcija ročnih del pri Društvu upokojencev Predoslje	48
Sekcija za ročna dela <i>Gelike</i> pri Društvu upokojencev Preddvor	49
Sekcija za ročna dela <i>Čbele</i> pri Društvu upokojencev Radovljica	50
Sekcija za ročna dela pri Turističnem društvu Rateče-Planica	51
Neformalna skupina za ročna dela pri KS Rečica	52
Skupina za ročna dela KUD Triglav Srednja vas v Bohinju	53
Krožek vezenja pri Kulturnem društvu Zasip	54
LITERATURA	55



Velikonočni prt, inv. št. E 3563, iz Šenčurja, industrijsko bombažno platno je okrašeno z industrijsko čipko, 72 x 77 cm, leto 1841.



Easter doily, inventory number E 3563, from Šenčur, industrial cotton linen decorated with industrial lace, 72 x 77 cm, 1841.



PREDGOVOR

V šali sem že večkrat dejala, da si želim dočakati, da bi lahko v miru sedela nekje v senci dreves in vezla. Nit in šivanka sta mi bili pač usojeni po očetovi in materini strani (da tašče, šivilje, sploh ne omenjam), zato sem se z vezenjem in vezeninami srečala že zelo zgodaj in se me kar nekako držijo.

Da zdaj o teh lepih stvareh razmišljam še več, me je seveda najprej vzpodbudila udeležba na našem študijskem krožku in po dolgem času sem spet utegnila nekaj izvesti. Čas, ko vezeš, je pravzaprav zelo srečen. Je čas, ki ti je podarjen. Podarjen za to, da se umiriš, si sam s svojimi mislimi in hkrati ustvarjaš nekaj lepega. In da s tem pravzaprav tudi razveseliš druge ljudi. Vezeni izdelki so spričevalo marljivosti, ustvarjalnosti in estetskega čuta človeka, ki jih je izdelal. So pa tudi most do drugih. Morda je prav v tem vzrok, da se z vezenjem še danes ukvarja toliko ljudi. Na naši razstavi predstavljamo le tiste, ki so združeni v ustvarjalnih skupinah in, ki svoje delo tudi javno pokažejo. Nedvomno pa je še več tistih, katerih dela v razstavo nismo zajeli. Novi zvezek iz našega niza Gorenjski kraji in ljudje je knjižica, ki prinaša obilico podatkov o zgodovini vezenja, najpogostejših tehnikah in izbor vezenin iz naše zbirke. Prepričana sem, da bo zanimivo in koristno branje za vse nas.

*mag. Barbara Ravnik Toman,
direktorica Gorenjskega muzeja*





UVOD

Ročno delo je bilo in bo izziv k razvijanju ročnih spretnosti in občutka za lepo. Od pradavnine je bila nit gradivo za ustvarjanje vsakdanjih in prazničnih potrebščin. Na statvah so tkali tkanine. Najlepše so bile čudovito barvite, za kralje in oltar so imele vdela- ne zlate niti. Iz niti so pletli nogavice, rokavice, kape, jope, s kaveljčkom, s klekeljni ali kar z rokami so vozlati/izdelovali luknjičaste čipke za okras, s šivanko so šivali vzorce, s katerimi so tkanino požlahtnili.

Vezenine so okras, izdelan s šivanko in nitjo na blago, usnje, celo papir. Z vezenjem se navajamo natančno šivati, okusno združevati barve in ustvarjalno obliko- vati vzorec. Teh spretnosti so se deklice včasih učile v šoli, doma ali od drugih vezilj, ker je bila navada vesti v družbi.

Generacija mladostnih upornikov v šestdesetih in sedemdesetih letih prejšnjega stoletja je dekleta usme- rila v druge vrednote in drugačen način preživljanja prostega časa, dobro založene trgovine in televizijski programi pa so pritegnili odrasle. Vezenine so postale staromodno blago, ki nima mesta v modernem sta- novanju. Kdor si tega vendarle še želi, lahko kupi res poceni strojno izdelane prte in prtičke. Ročno delo na Slovenskem ni več priznana družbena vrednota, saj je prepuščeno samoiniciativnosti posameznikov tako

glede izobraževanja kot poklicnega udejstvovanja. Sem in tja je v kakšni šoli še na voljo krožek ročnih del, tudi izdelava vezene prtička kot del tehniškega pouka. Morda pa gre na bolje. V letu 2008 je izšel učbenik *Vezenje* v osnovni šoli za izbirni predmet v 7., 8. in 9. razredu devetletne osnovne šole, ki ga je napi- sala Matilda Mlakar, upokojena dolgoletna učiteljica tehniškega pouka v Osnovni šoli Pohorskega odreda v Slovenski Bistrici. Za večino mladih pa lahko rečemo, da so proti koncu drugega tisočletja vse svoje ročne spretnosti usmerili v obvladovanje računalniških in drugih tipkovnic.

Kdo se pa sploh še ukvarja s šivanko in nitjo? Ne boste verjeli, vsaj kakšnih 300 žensk na Gorenjskem zagotovo pa še nekaj moških tudi. Vezenje in druga ročna dela so jim v veselje, so strast ustvarjanja, razlog za druženje. Tudi o tem govori naša razstava in tale poljudni zapis.

Razstavo sestavljajo stare vezenine, ki smo jih skušali umestiti v izvirne stanovanjske ambiente, in nove vezenine, ki so izdelki članic gorenjskih skupin za ročna dela na razpisane teme: nagelj, bele vezenine in božični motivi.

K sodelovanju smo povabili vse znane skupine na območju, ki ga pokriva Gorenjski muzej. To pomeni, da je območje obeh Sor izpuščeno. Tudi na mengeški, kamniški, domžalski, moravški in ljubljanski okoliš nismo posegali. Število skupin – dva ducata – je prav- zaprav precej presegló naša pričakovanja. Morda še kje deluje ali začenja delovati kakšna skupina, ki zanjo še nismo slišali in je zato nismo mogli povabiti. Nasle- dnjič bo gotovo z nami. Sedaj pa vabimo na ogled.

Prevleka za vzglavnik, inv.
št. E 1004, iz Podkorena, za
praznično postiljanje postelje,
tanko domače platno,
67 x 44 cm, 19. stoletje.

× *Pillowcase, inventory number*
× *E 1004, from Podkoren, for*
× *the festive making of beds,*
thin home-made linen,
67 x 44 cm, 19th century.



Vezena rjuha, inv. št. E 1002, iz Podkorena, je bila namenjena pokrivanju mrliča na mrtvaškem odru, parah, tanko domače platno, 166 x 157 cm, 19. stoletje.

XXXXX
XXXXX
XXXXX
XXXXX
XXXXX
Embroidered sheet, inventory number E 1002, from Podkoren was used to cover the dead laid out on the bier, thin home-made linen, 166 x 157 cm, 19th century.

Vezena rjuha, inv. št. E 1003, iz Podkorena, za praznično postiljanje postelje, tanko domače platno, 205 x 144 cm, 19. stoletje.

XXXXX
XXXXX
XXXXX
XXXXX
XXXXX
Embroidered sheet, inventory number E 1003, from Podkoren, for the festive making of beds, thin home-made linen, 205 x 144 cm, 19th century.





VEZENJE NA GORENJSKEM

Najstarejše ohranjene vezenine

Dolga stoletja so bile vezenine dragocen, prestižen okras, namenjen le najvišjim slojem, predvsem cerkvi in vladarjem. Cerkvene in posvetne vladarske vezenine, ki so jih imeli na Slovenskem, niso bile bistveno drugačne od drugih zahodno- in srednjeevropskih vezenin, ker so izhajale iz skupne zakladnice vzorcev. Od 16. stoletja dalje so po evropskih deželah potovale vezilske vzorčne knjige, osnova za učenje in vezenje. Vezenje pa je bilo že takrat ne le obrtna, pač pa tudi prostočasna dejavnost. Bilo je ena od ročnih spretnosti, ki so jih poučevali v vseh ženskih, večinom samostanskih šolah, kamor so sprva hodile le plemiške hčere, kasneje pa tudi meščanske.

V 17. in 18. stoletju so si z vezeninami začeli krasiti stanovanja in obleko tudi plemiči in meščani. Premožnejša kmečka gospodinjstva so hitro povzemala novosti. Domnevamo, da so že sredi 18., zanesljivo pa v začetku 19. stoletja ponekod že imeli vezene rjuhe, prevleke za vzglavnike in brisače kot dragocene prestižne kose opreme. Največ naj bi jih bilo prav na gorenjskih kmetijah, če smemo sklepati iz ohranjenih predmetov. Predstavila bom vezenine iz zbirke Gorenjskega muzeja. Najstarejša je posteljnina, vezena v tehniki križnega vboda po štetih nitih z različno izpeljanim motivom nageljna. Rjuha iz Podkorena je z modro volneno prejo okrašena ob eni stranici s tremi nizi ornamenta, med vezenjem sta vložka



Prevleka za vzglavnik, inv. št. E 964, Begunje, tanko domače platno, 100 x 43 cm, začetek 20. stoletja.

× Pillowcase, inventory number E 964, Begunje, thin home-made
× linen, 100 x 43 cm, beginning of the 20th century.

iz širokega traku čipke. Rjuho sestavljata dva kosa platna, ki sta združena s čipkastim vložkom. Okrašeni del rjuhe se končuje s klekljanimi *špicami*. Rjuha in prevleka za vzglavnik iz Podkorena sta vezena z rdečo in modro volneno prejo. Prevleka za vzglavnik iz Begunj, vezena s črno volno po vsej površini, je bila verjetno izdelana po starejših predlogah.

Najstarejši ohranjeni vezeni prt nosi letnico 1841, namenjen je bil za pokrivanje jerbasa z velikonočnimi dobrotami. Vezen je po narisku z rdečo, deloma z modro bombažno prejo po vsej površini v razmeroma gostem in drobnem vzorcu cvetličnih vencev in cvetov. V okolici Kranja je ohranjen vsaj še en podoben prt z letnico 1840. Letnice na prtih so izjemno redke. V zbirki Gorenjskega muzeja imamo še en prt iz konca 19. stoletja, ta nosi letnico 1897. V zbirki imamo še dva velikonočna prtčka iz druge polovice 19. stoletja iz kmečko-trgovske družine. Oba sta umetelno vezena z rdečo in belo prejico po narisku. Velikonočni prti so večinoma lepo ohranjeni, ker so jih rabili le enkrat letno. Nekateri deli Gorenjske imajo posebnosti. V Bohinju so ohranjeni prti za bogkov kot, izdelani na gazi. V Gornjesavski dolini so prtčke z jagnjetom, ki nosi bandero in stoji na knjigi s sedmimi pečati, pod njim pa sta sidro in križ, zraven pa kelih uporabljali za bogkov kot, za izdelavo oltarjev za telovsko procesijo (t.i. *pranganje*) in tudi



Prtiček za bogkov kot, inv. št. E 3535, z motivom grozda trte, iz Bohinjske Bistrice, bombažno platno, 40 x 55 cm, nosi letnico 1897.

Doily for God's Corner, inventory number E 3535, with the motif of a bunch of grapes, from Bohinjska Bistrica, cotton linen, 40 x 55 cm, 1897.

za okras mize ob prihodu duhovnika k umirajočemu (t.i. prtčki za previdenje). Tovrstnih vezenin v naši zbirki zaenkrat nimamo.

Značilni vezeni deli gorenjske ljudske praznične noše so pokrivala, že v 18. stoletju avbe z zlato vezeno. Dekleta so še kasneje nosila t.i. *zavijače*, posebno oblikovane trikotne rute, ki jim čelni del krasi bela

S takšnimi trakovi reblni so krasili prte, rjuhe in prevleke za vzglavnike zlasti v Ratečah in Podkorenu. Gre za industrijsko tkanje v drobnem vzorcu, ki bi ga bilo sicer mogoče tudi izvesti v tehniki tkaničenja, a bi bilo to zelo zamudno delo. Takega traku gotovo ne bi rezali in šivali, kot so tega, inv. št. E 3659, iz Rateč, lanena osnova in volnen votek, 106 x 9 oz. 6,5 cm, 19. stoletje.

Such ribbons, rebelni, were used to decorate tablecloths, sheets and pillowcases especially in Rateče and Podkoren. This is industrial weaving in fine pattern which could be also done in the counted-thread technique. This would, however, constitute a very time-consuming task. Such a ribbon would certainly not be cut and sewed as this one, inventory number E 3659, from Rateče, linen base and woollen weft, 106 x 9 or 6.5 cm, 19th century.





7. Prtiček za pokrivanje jerbasa za velikončni blagoslov jedi, inv. št. E 3551, Ljubno, bombažno blago etamin, 72 x 83 cm, zadnja desetletja 19. stoletja. x
x
x
x
x *Doily for covering the wicker basket taken to the Easter blessing of food, inventory number E 3551, Ljubno, cotton etamine, 72 x 83 cm, the last decades of the 19th century.*



8. Prtiček za pokrivanje jerbasa za velikončni blagoslov jedi, inv. št. E 3550, Ljubno, bombažno blago s klekljano čipko, vezenina vsebuje napis »Jezus moje želje Amen«, 69 x 74 cm, 19. stoletje. x
x
x
x
x *Doily for covering the wicker basket taken to the Easter blessing of food, inventory number E 3550, Ljubno, cotton with bobbin lace. The embroidery contains the inscription "Jesus, my desires Amen", 69 x 74 cm, 19th century.*

vezenina ali brokatno tkanje. V 19. stoletju so se množično uveljavile belo vezene velike rute - peče, ki so jih ženske zavezovale na različne načine k praznični obleki, postale pa so tudi sestavina slovenske narodne noše. Peč se je ohranilo zelo veliko, samo v zbirki Gorenjskega muzeja 40.

Vezenje in šola

Razširjenost vezenja med kmečkimi ljudmi je tesno povezana z možnostjo šolanja. V času vladavine Marije Terezije, ki je prva v naših krajih vpeljala šolanje za vse sloje, so nastavljali učiteljice za ročna dela v posebnih oddelkih ljudskih šol, imenovali so jih »industrialne«. Pogosto niso imele izobrazbe, pogoj ni bila niti pismenost. Temu primerno skromno je bilo njihovo plačilo. Ohranjena so imena učiteljic v ljudski šoli v Kamniku v letih 1788-1802: Marija Kehl, Neža Mejač, Elizabeta Jemic, Marija Jenčič ... V Ratečah je poučevala Marija Pleš (1778-1856) v zasebni šoli

svojega očeta, ki je bil sicer cerkovnik. Ko je oče leta 1826 umrl, je še naprej poučevala, tudi branje, za nekaj denarja in drva vse do svoje smrti. Premožnejši so si privoščili šolanje hčera v samostanskih šolah. Na Gorenjskem je bila najstarejša šola pri dominikankah v Velesovem pri Kranju (vsaj od leta 1505). Od konca 18. stoletja so slovele šole uršulink v Škofji Loki in Mekinjah, manj kot sto let kasneje pa je bila ustanovljena dekliška šola v Repnjah pri Vodichah, kjer so poučevale šolske sestre. Večini prebivalstva na podeželju pa so vezenine postale dostopne šele po letu 1869, ko je vezenje kot ena od ročnih spretnosti skupaj s kvačkanjem, pletenjem in šivanjem postalo del programa obvezne osnovne šole.

Kakšnih sto let je bilo vezenje del učnega programa v osnovni šoli; od uvedbe obveznega osnovnošolskega pouka leta 1869 do šestdesetih let 20. stoletja. Od tedaj ustvarjalci šolskih programov izbirajo za sodobni način življenja bolj praktične vsebine ročnega dela.



Šolska vajenica Marije Žmitek iz leta 1908, iz muzejske Oplenove hiše, Studor 16, inv. št. E 6466, bombažno panama blago, 39 x 41 cm.

××××× School template by Marija Žmitek from 1908 from the Oplen House Museum, Studor 16, inventory number E 6466, cotton panama weave, 39 x 41 cm.

Prtička, izdelana pri osnovnošolskem ročnem delu leta 1967, zasebna last.

××××× Doilies made in primary school needlework in 1967, private property.



Poklicne vezilje

Najlepši vezeni izdelki na Gorenjskem so pred stoletji nastajali v že omenjenih ženskih samostanih. Sicer pa naj bi bilo vezenje del krojaškega poklica, ki so se ga učile tudi nekatere ženske. Poklicne vezilje so na primer izdelovale peče - ljudsko žensko pokrivalo. Šivale so perilo in ga bogatim po naročilu izvezle tudi za nevestine bale.

Vezenje kot poklicno dejavnost so poučevali v Obrtni šoli v Ljubljani, ki je začela delovati leta 1888. Učiteljice za to šolo so poslali na izobraževanje v šolo za umetno vezenje na Dunaju. Vezilski oddelek kot del Ženske obrtne šole v Ljubljani je obstajal do leta 1946. Tistega leta so ustanovili Šolo za umetno obrt, kjer so poučevali tudi »umetno« vezenje v skladu s tedanjim pojmovanjem: kot mešanico tradicijskega oblikovanja in umetniškega ustvarjanja. Leta 1961 je novoustanovljena Šola za oblikovanje ukinila številne stare programe, tudi veziljskega. Od tedaj se vezenja kot rokodelstva ni več moč naučiti v okviru rednega šolanja.

Vezenine 20. stoletja

Z belo vezenino in čipkami okrašeno spodnje perilo je bilo na Gorenjskem moderno v prvih desetletjih 20. stoletja. V zbirki Gorenjskega muzeja imamo nekaj lepih meščanskih kosov s secesijsko navdahnjenimi motivi.



Zavijačka, inv. št. E 1529, z belo vezenim čelnikom spada med najbolj osupljive vezene izdelke z Gorenjskega, iz Breznice, bombažno blago, vezeni čelnik meri 36 x 10 cm, 1850–1900.

✕ *Zavijačka, inventory number E 1529, with white embroidered front is one of the most stunning embroidered items from the Gorenjska region, from Breznica, cotton, embroidered front: 36 cm x 10 cm, 1850 – 1900.*



Peča z zelo bogato belo vezenino, inv. št. E 828, iz Mojstrane, bombažno blago perkal, 136 x 136 cm, 19. stoletje.

✕ *Peča with rich white embroidery, inventory number E 828, from Mojstrana, cotton percale, 136 x 136 cm, 19th century.*

Največ izdelkov je ohranjenih iz prve polovice in srede 20. stoletja. Tedaj so vezenje cenili kot ljudsko ustvarjalnost, kot znamenje narodove identitete in duševnega bogastva. V času med prvo in drugo svetovno vojno je bilo vezenje in drugo ročno delo zelo priljubljena in zaželena prostočasna dekleška in ženska dejavnost, zlasti ob nedeljah popoldne in v zimskih večerih, ponekod še ob petrolejki. Mnoga dekleta so si sama izvezla na rjuhe, prevleke, prte, spodnje perilo in predpasnike vsaj monograme, lahko pa bolj ali manj zapletene bele ali barvaste vzorce. Tudi siromašnejše so si tako pripravile zelo lepo balo, preden so se poročile.

Vezenine so bile v 20. stoletju sestavni del življenja tako v vsakdanji kot praznični podobi stanovanjske opreme in manj obleke. V času pred drugo svetovno vojno so nastajale ženske bluze, obleke in otroške oblekice z vezenim okrasjem, pogosto v tedaj modnem narodnem slogu. Tovrstni izdelki so razmeroma redki, najbrž pa niso bili zelo pogosti niti v času svojega nastanka.



Spodnje hlačke, inv. št. E 7309, iz Kranja, tanko bombažno platno, dolge 52 cm, začetek 20. stoletja.

✕ *Underpants, inventory number E 7309, from Kranj, thin cotton linen, 52 cm long, beginning of the 20th century.*



Meščanska kombineža, inv. št. E 7320, iz Kranja, tanko
bombažno platno, 59 x 108 cm, začetek 20. stoletja.

×
×
×
×

*Chemise middle-class slip, inventory number E 7320, from Kranj,
thin cotton linen, 59 x 108 cm, beginning of the 20th century.*

Meščanska spalna srajca, inv. št. E 7318, iz Kranja, tanko
bombažno platno, 75 x 108 cm, začetek 20. stoletja.

×
×
×
×

*Middle-class nightdress, inventory number E 7318, from Kranj,
thin cotton linen, 75 x 108 cm, beginning of the 20th century.*





Prt z motivom cvetov vrtnice,
inv. št. E 7548, iz Bohinja,
bombažno platno, 73 x 80 cm,
sredina 20. stoletja.



*Tablecloth featuring the
motif of rose blooms,
inventory number E 7548,
from Bohinj, cotton linen,
73 x 80 cm,
mid-20th century.*



Prt s štirimi motivi
zaljubljenecv, izvezen s
križnim vbodom, inv. št.
E 3671, iz Kranja, bombažna
kotenina, 90 x 90 cm,
1900–1950.



*Tablecloth featuring four
motifs of lovers, embroidered
in cross-stitch, inventory
number E 3671, from Kranj,
cottonade, 90 x 90 cm.
1900 – 1950.*



Prt, vezen v rišelje tehniki,
inv. št. E 4370, iz Begunj,
tanko bombažno platno,
80 x 80 cm, sredina
20. stoletja.



*Tablecloth in Richelieu
embroidery, inventory number
E 4370, from Begunje,
thin cotton linen, 80 x 80 cm,
mid-20th century.*



Prt, izdelan v tehniki vezenja
na mrežo, necanja, inv. št.
E 3672, iz Kranja, 92 x 89 cm,
1900–1940.



*Tablecloth in the netting
technique, inventory number
E 3672, from Kranj,
92 x 89 cm, 1900 – 1940.*



Preveleka za okrasno blazino, inv. št. E 3425, iz Bohinjske Bistrice, bombažno platno, 46 x 56 cm, sredina 20. stoletja.

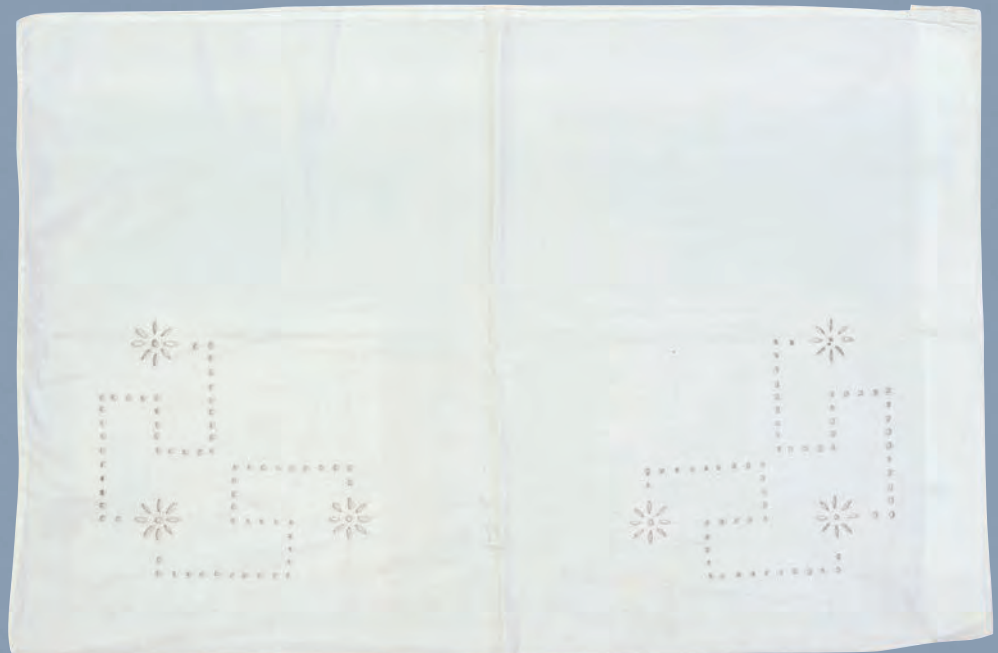
xxxxxx

Cover for a scatter cushion, inventory number E 3425, from Bohinjska Bistrica, cotton linen, 46 x 56 cm, mid-20th century.

Preveleka za okrasno blazino, inv. št. E 3424, iz Bohinja, tanko bombažno platno, 68 x 45 cm, 1920–1930.

xxxxxx

Cover for a scatter cushion, inventory number E 3424, from Bohinj, thin cotton linen, 68 x 45 cm, 1920 – 1930.



Preveleka za okrasno blazino, inv. št. E 7389, iz Bohinja, bombažno platno, 36 x 46 cm, sredina 20. stoletja.

xxxxxx

Cover for a scatter cushion, inventory number E 7389, from Bohinj, cotton linen, 36 x 46 cm, mid-20th century.



Stenski prt z napisom »Delo pridnih rok blagoslovi Bog« je imel svoje mesto v kuhinji nad zabojem z drvmi ali pri štedilniku, inv. št. E 4264, bombažno platno, 76 x 54 cm, pred drugo svetovno vojno.

××× Wall cloth with the inscription "God bless the work of diligent hands" found its space in the kitchen above the firewood box or next to the kitchen range, inventory number E 4264, cotton linen, 76 x 54 cm, dating from before the Second World War.



Stenski prt z napisom »Lepšega na svetu ni, če na sreči dom sloni!« je bil del opreme bele kuhinje, inv. št. E 4999, iz Studorja v Bohinju, bombažno platno s tkanim okrasnim trakom, 55 x 77 cm, pred drugo svetovno vojno.

××× Wall cloth with the inscription "There is nothing greater in the world than a home resting upon happiness!" as part of the equipment of the "white" kitchen, inventory number E 4999, from Studor v Bohinju, cotton linen with a thin decorative ribbon, 55 x 77 cm, dating from before the Second World War.

Kuhinje so krasile številne vezenine: namizni prti, stenski prti z napisi, vrečka za glavnike in krtače ob ogledalu, vezeni trakovi in ptički na policah, zavese, senčniki za električne luči. Pogosti so bili tudi stenski prti po vsej dolžini postelj.

Velikonočni prt in prtiček v bogkovem kotu je imela večina kmečkih domačij, mnoge pa tudi vezeno opremo za mrtvaški oder, odejo in prt za krst dojenčkov. V tem času se je uresničevalo pravilo, da mora vse to biti sestavni del nevestine bale.

Prejšnje stoletje pa je bilo tudi čas, ko so gorenjske tekstilne tovarne proizvajale ogromno zelo različnih pisanih tkanin, ki so s svojo lepoto in motivi nudile poceni rešitev za posteljno in namizno perilo pa tudi oblačila. Nastala je tovarna Vezenine Bled, ki je izdelovala strojne vezenine in čipke, dostopne vsem potrošnikom. V drugi polovici 20. stoletja beležimo tudi zelo visoko stopnjo zaposlenosti žensk, čemur je sledilo pomanjkanje časa za gospodinjstvo. Zamudni opravki, kot je na primer zahtevno pranje, likanje,



Stenski prt za ob postelji E 5000, iz Studorja v Bohinju, bombažno platno, 59 x 128 cm, pred drugo svetovno vojno.

××× Wall cloth to hang alongside the bed, inventory number E 5000, from Studor in Bohinj, cotton linen, 59 x 128 cm, dating from before the Second World War.



Vezena otroška srajčka, inv. št. E 7890, iz Bohinjske Bistrice,
tanko bombažno platno, dolga je 55 cm, 1900–1950.

✕ Embroidered children's shirt, inventory number E 7890, from
✕ Bohinjska Bistrica, thin cotton linen, 55 cm long, 1900 – 1950.



Dekliška bluza, inv. št. E 7889, iz Bohinjske Bistrice, zelo
tanko bombažno blago, dolga 55 cm, 1900–1950.

✕ Girls' blouse, inventory number E 7889, from Bohinjska Bistrica,
✕ very thin cotton linen, 55 cm long, 1900 – 1950.

škrobljenje vezenin, so zato najprej odpadli. V tem lahko tudi iščemo razlago za upad popularnosti vezenja.

Največ vezenin je ohranjenih v zasebni lasti. Marsikateri ženski je bilo vezenje veselje in ustvarjalna strast, njen odnos do vezenin pa še danes vpliva, da potomci vezene prte in posteljnino hranijo kot družinsko dragocenost in spomin, čeprav jih ne uporabljajo več. Pri pripravi naše razstave smo imeli privilegij videti in fotografirati kar precej takšnih družinskih zbirk, ki so jih prijazno prinesle na ogled članice skupin. V njih so vezene brisače in prti iz druge polovice 19. stoletja, ogromno prtov, prtičkov, posteljnine in vezenih okraskov stanovanjske opreme iz 20. stoletja. V muzeju pogrešamo marsikaj od tega. Pridobivali smo pač gradivo, ki so se mu družine bile pripravljene odreči. Mnogo lepih vezenih izdelkov ostaja v družinski lasti, kar priča o veliki navezanosti ljudi na vezenine in vrednosti, ki jim jo pripisujejo. Vsekakor bo potrebno s sistematičnim zbiranjem izpopolniti vrzeli v zbirki vezenin Gorenjskega muzeja.

Gorenjski vzorci

Kot del iskanja korenin in etnične pripadnosti ne samo na Slovenskem je skoraj pred sto leti nastal izraz »narodni vez«, t.i. narodno blago, izraz narodove »duše« v vezeninah. Albert Sič je zbiral motive z vezenin po krajih nekdanje Kranjske (Gorenjska, Dolenjska, Notranjska, del Štajerske) in jih objavil ob koncu prve svetovne vojne. Do druge svetovne vojne in tudi še večkrat kasneje so jih vezli na različne kose stanovanjske opreme in oblačil, tako naj bi izražali slovensko pripadnost. Narodne vezenine so skupaj z zlatimi in svilenimi vezeninami ter čipkarstvom močno razvijali v Državnem osrednjem zavodu za ženski domači obrt v Ljubljani (naslednici Ženske obrtne šole). Neli Niklsbacher-Bregar je konec šestdesetih let v svojem delu Narodne vezenine na Slovenskem nadaljevala Sičevo delo s preučevanjem in objavljanjem vzorcev po štetih nitih z ohranjenih vezenin v muzejskih in zasebnih zbirkah. Vezenine v križnem vbodu je objavila izključno z Gorenjske z utemeljitvijo: »Na splošno velja, da vezenine s križci izvirajo z Gorenjskega ...« (navedeno delo, str. 19). Zato najdemo v učbeniku *Vezenje v osnovni šoli* mo-



Prtiček v t.i. narodnem vezu, inv. št. E 7401.

××× Doily in the so called national stitch, inventory number E 7401.

tiv nageljna v križnem vezu pod naslovom Gorenjski vez (str. 51). Ali je res tako preprosto? Ohranjenih najstarejših vezenin je malo in so tudi drugačne, ne le s križnimi vbodi. Od konca 19. stoletja je ta pestrost še večja, nagelj pa je povsem izginil vse do obujanja narodnega veza. Tehnika križnih vbodov in motiv nageljna sta od nekod prišla na Gorenjsko, zanesljivo nista bila tu ustvarjena. Veziljski motivi in tehnike so prek samostanov in plemiških družin, ki so se v evropskem prostoru povezovali na velike razdalje, v obliki vzorčnih knjig ali izdelkov prihajali iz vseh smeri – s severa, juga, vzhoda in zahoda. Vezilje so jih prilagajale svojim potrebam enako, kot to počnemo še danes. Barve modro in rdeče, tehnika križnega vboda, motiv nageljnovih cvetov ... Te značilnosti gorenjskih vezenin so utemeljene na izbranem delu ohranjenih vezenin v prepričanju, da najstarejše vezenine vsebujejo bistvene sestavine naroda in njegove duše. Z vero, da narodne vezenine potrebujemo, so jih tudi »našli«. Vezilje po motivu nageljnov rade posegajo tudi danes. Zato je prvi motiv sodobnih vezenin na razstavi Rade vezemo skupaj nagelj, drugi so bele vezenine in tretji božični motivi. Za te tretje nam je povsem jasno, da niso nastali na Gorenjskem. Ali pa morda le kakšen. Odvisno od naše ustvarjalnosti in ciljev.

Tehnike vezenja

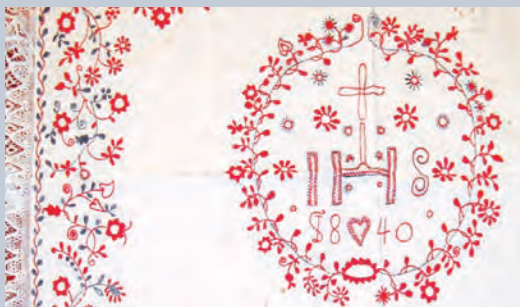
Dokumentirane vezenine na Gorenjskem so bile izdelane v različnih tehnikah bodisi s štejetjem niti ali po na blagu narisanim vzorcu.

1. Nekatere starejše vezenine in prte zaznamuje navaden križni vbod po štetih nitih.



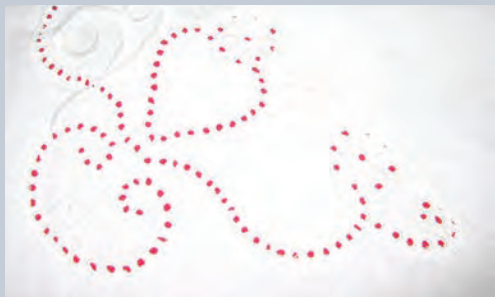
Detajl velikonočnega prta, začetek 20. stoletja, vezenega z volno na gazo, Bohinj, zasebna last.

2. Osnovne veziljske vbode kot so stebelni, verižni, ploščati itd. so za narisane vzorce uporabljali že od srede 19. stoletja dalje.



Detajl velikonočnega prta z letnico 1840, okolica Kranja, zasebna last.

3. Angleško vezenje po narisanim vzorcem so uporabljali za perilo vsaj od konca 19. stoletja.



Detajl vezenine na prevleki za odejo, prva polovica 20. stoletja, okolica Jesenic, zasebna last.

SKUPINE ZA ROČNA DELA NA GORENJSKEM

Pred drugo svetovno vojno so ročna dela – vezenje, pletenje, kvačkanje, šivanje in druga – imela pomembno mesto v načinu življenja Gorenjcev in Gorenjk, tako kot po vsej Sloveniji in Srednji Evropi. Osnovne tehnike so poučevali v času rednega osnovnošolskega pouka, obstajale so trgovine z veliko izbiro prejic, prtov in prtičkov z že narisanimi motivi za vsakršne priložnosti. Ženske revije so redno objavljale nasvete in navodila za ročna dela. Ženske je vodila močna želja po različnih izdelkih, kajti konfekcijske industrije še ni bilo. Obleke in vsakovrstno perilo, tudi posteljno, so izdelovali obrtniki - krojači in šivilje, kar je bilo drago. Tudi blago in prejice v trgovini niso bile poceni, vendar je bilo izdelovanje domačega platna, sukanca in volne za pletenje še močno razširjeno in dostopno razmeroma poceni doma oz. po sosedskih in sorodstvenih zvezah. Zaradi dragega nakupa prejic pa je bilo vezenje dostopno le nekaterim in je bilo posledično bolj cenjeno ročno delo, še posebej na vasi. Ženske in dekleta so se sestajale po domovih zlasti ob nedeljah popoldne, da so ročno delo združile z družabnostjo.

Z večanjem kupne moči in široko ponudbo konfekcijskih industrijskih izdelkov v sedemdesetih letih se je pomen ročnega dela zmanjšal. Zahtevno vzdrževanje vezenin je zaposlene gospodinjke odvrnilo od njihove rabe. Avtomobili in televizija so močno spremenili način življenja, t.i. prosti čas je vsak izkoristil po svoji izbiri. Tako je upadlo zanimanje za druženje ob ročnem delu.

Nastanek skupin in organiziranost

Danes deluje na Gorenjskem 24 skupin za ročna dela in redno vsak teden se sestaja skoraj 300 žensk. Število se povečuje in ne manjša, čeprav je nekaj skupin opešalo v več desetletni zgodovini. Ena prav pred nedavnim, zato naša raziskava zajema 25 skupin, predstavljamo pa jih le 24. Med članicami skupin je največ upokojenk, v nekaterih pa so tudi otroci in deklice. Starosti članic skupin nismo posebej raziskovali. Skupine so izrazito ženske, obstaja pa tudi nekaj moških, ki se z vezenjem ukvarjajo posamezno.

Leta 1968 se je oblikovala skupina za ročna dela v Kulturnem društvu Svoboda Tone Čufar. Njihovi cilji so se skladali s poslanstvom skupine Dolik iz istega društva: ustvarjati izdelke ročnega dela z visoko estetsko, celo umetniško vrednostjo. Šele deset in več let za njimi so se vezilje začele povezovati v skupine zaradi družabnosti ob ročnem delu in izmenjave znanja. V sedemdesetih letih so nastale tri: pri Društvu upokojencev Javornik-Koroška Bela, Društvu invalidov Kranjska Gora in Kulturno umetniškem društvu Jaka Rabič Dovje Mojstrana. V osemdesetih letih so od šestih novih skupin kar tri delovale pri Društvih upokojencev, v devetdesetih pa se jih je največ oblikovalo pri vaških društvih pretežno kulturne vsebine. Po letu 2000 je nastalo kar deset novih skupin; ena med njimi neformalno, druge so se organizirale pod okriljem vaških društev ali celo krajevne skupnosti. Za vse lahko rečemo, da so nastale spontano, saj je običajna pot pobuda ene ali dveh ustanovnih članic. Ti poiščeta mentorico in zbereta zainteresirane znanke in prijateljice.

Tabela Skupine za ročna dela po času nastanka. Vsako desetletje je nastalo več novih skupin, beležimo torej stalno rast.

Čas	Število novonastalih skupin
1968	1
1970-1979	3
1980-1989	5
1990-1999	6
2000-2008	10
Skupaj	25

4. Starejše vezenine so pogosto krasili z različnimi ažurji, enega od njih Ratečanke imenujejo rateški ažur.



Detajl namiznega prta, prva polovica 20. stoletja, Rateče, zasebna last.

5. Rišelje vezenje je bilo modno v prvi polovici 20. stoletja.



Detajl nadprta, prva polovica 20. stoletja, Gornjesavska dolina, zasebna last.

6. Zelo posebna tehnika so pajki, izdelani v živobarvnih prejicah. Nekatere skupine jih vezejo še danes.



Detajl namiznega prta, prva polovica 20. stoletja, okolica Bleda, zasebna last.

7. Križce so v prvi polovici 20. stoletja vezli tudi po narisku, pogosto v kombinaciji z drugimi vbodi.

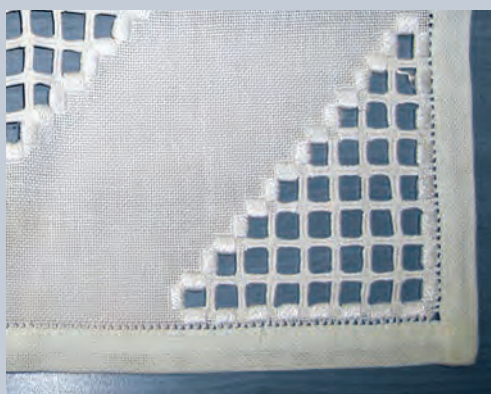


Detajl prtička, prva polovica 20. stoletja, Bohinj, zasebna last.

8. V tehniki mrežice, imenovani *toledo*, je narejenih nekaj prelepih prtov v zasebni lasti. Danes se vezilje raje lotijo manj zamudnega norveškega vezenja, imenovanega *hardanger*, ki pa so ga nekatere vezilje delale že tudi pred desetletji.



Detajl krstnega prta, izdelanega v tehniki *toledo*, prva polovica 20. stoletja, okolica Bleda, zasebna last.



Detajl prtička, izdelanega v tehniki *hardanger*, sredina 20. stoletja, okolica Bleda, zasebna last.

Tabela Skupine za ročna dela po vrstah društev. Največ jih deluje v okviru različnih vaških društev, v urbanih okoljih pa so pri društvi upokojencev.

Vrsta društev	Število skupin
Društva upokojencev	8
Društva, usmerjena v kulturno dejavnost *	11
Druga društva **	5
Neformalne skupine	1
Skupaj	25

* Gre za kulturna, kulturnoumetniška, športno kulturna društva in farno društvo.

** Društvo invalidov, Rdeči križ, Turistično društvo, Društvo kmečkih žena in deklet, krajevna skupnost.

Cilji skupin za ročna dela

Starejše skupine so se zbirale zaradi druženja in izmenjave izkušenj, novejše pa so močno izobraževalno usmerjene. Vse skupine se pozimi redno tedensko sestajajo.

Druženje ob skupnem delu

Družabnost je zelo pomemben del dejavnosti vseh skupin, kar pomeni klepet, izmenjavo novic, pogovore o aktualnih temah, tudi pogostitve ob praznikih in rojstnih dnevih. Ženske se rade šaljivo pritožujejo, da v skupini zaradi klepeta, smeha in zabave ne naredijo dosti. Nekatere skupine si ne postavljajo drugih ciljev kot ustvarjati prijateljske vezi in skupaj preživeti prijetne urice, ki jim popestrijo teden. Ker so navajene biti koristne, tudi ob druženju delajo. Izmenjujejo si znanje in izkušnje, tudi ideje, vzorce in revije za ročna dela. Pred leti je bila v navadi precejšnja zaprtost glede izmenjave vzorcev, še posebej med skupinami je vladala prej tekmovalnost kot sodelovanje. Že nekaj časa se ta naravnost spreminja in obiskovanje razstav drugih skupin je postalo pomembno tudi za izmenjavo vzorcev. Zato se starejše članice nekaterih bolj dejavnih skupin kar dobro poznajo med seboj.

Razstavljanje

Pomemben cilj delovanja skupin za ročna dela so izdelki, ki jih potem razstavijo in pokažejo svoji okolici, kaj ustvarjajo. Starejše skupine imajo že vnaprej določene datume. Razstave nekaterih so vključene v prireditve vaških in cerkvenih praznovanj kot njihov

prispevek prepoznavnosti kraja. Pogosto razstavljajo ob materinskem dnevu ali veliki noči, včasih na povabilo gredo tudi v katero od gorenjskih muzejskih hiš – na primer Jalnovo v Rodine, Kajžnikovo v Ratečah itd. Razstavljanje v Festivalni dvorani na Bledu želi popularizirati ročna dela, zlasti vezenje, in ga pokazati tudi tujcem.

Pravilo, da razstavljajo nove izdelke, jih motivira, da se lotevajo vedno novih izzivov. Nove ideje in motive najdejo v medsebojni izmenjavi, saj vzorce rade zbirajo in jih iščejo v revijah za ročna dela in v knjigah z objavljenimi vzorci (navedene so v poglavju Literatura). Najpogostejše so tuje revije Mani di fata, Rakam, Lena, Sabina, redkeje priloga Burde Ana ali hrvaška Vez. Ponekod imajo arhiv starih revij Naša žena, Jana, celo Ženski svet izpred petdesetih let. Pomemben pripomoček so knjige vzorcev kot na primer sodobne izdaje založbe Družine ali dela Neli Niklsbacher Bregar izpred desetletij, celo predloge Alberta Siča z začetka 20. stoletja. Kar precej vezilj je tudi tako spretnih, da motive prerisujejo s starih prtov, posode ali od koder koli. Vse vzorce rade malce predrugačijo s spreminjanjem izvirne barve, dodajanjem ali opuščanjem sestavin, drugačno kompozicijo, kar je velik izziv za ustvarjalno delo.

Učenje novih tehnik

Zelo znana mentorica starejše generacije, ki je dolga desetletja poučevala skupino pri Rdečem križu v Lescah, je Anka Medja iz Begunj, pred leti zaposlena kot vodja delovne terapije v Psihiatrični bolnišnici v Begunjah. Novejše skupine se zbirajo z željo naučiti se različnih tehnik ročnega dela, zato iščejo učiteljico. V Gorjah in okolici deluje mentorica Simona Repinc Urevc, na Bohinjski Beli in Bledu Breda Jamar, v jeseniški okolici in na Rečici Tatjana Ferk. Tu je tudi glavnina novih skupin, ki se zanimajo izključno za vezenje in deloma kvačkanje čipkastih obrob za prtičke. V Srednji vasi v Bohinju in na Koprivniku je vir veziljskega znanja Minka Kocjanc, ki med drugim tudi izdeluje narodne noše. V Bitnjah pri Kranju uči dolgoletna članica skupine pri RK Lesce Blagorodna Jelovčan, spoznale pa so se v študijskem krožku Vezenje pri Gorenjskem muzeju. Večinoma spoznajo po eno ali več tehnik v enem letu, izdelajo vaje, v Farnem društvu Koroška Bela pa celo pripravijo pisna gradiva.

9. Vezenje na mrežo, imenovano *necanje*, je že skoraj pozabljena tehnika. Bilo je eno od zahtevnejših načinov, saj so najprej morali izdelati mrežico.



Detajl prtička, sredina 20. stoletja, okolica Bleda, zasebna last.

10. Nekaj prtičkov, večinoma izjemno lepih, je okrašenih s kombinacijo rišelj vezenja in vložkov klekljane čipke.



Detajl prtička, prva polovica 20. stoletja, Gornjesavska dolina, zasebna last.



SODOBNI POMEN VEZENJA V OKVIRU GORENJSKIH SKUPIN ZA ROČNA DELA

Na vprašanje, kaj jim vezenje pomeni, so vezilje odgovarjale precej podobno. Najpogostejši odgovor je bil: sprostitiv, užitek, veselje, vse. Drugi odgovori so bili: zadovoljstvo ustvarjanja, nekaj dobrega za dušo in živce, družabnost, okras doma, poceni, a zelo lepa darila, antidolgčas, ko se upokojiš, izziv za razmišljanje in zaposlitev za vse dni, jezična rekreacija, zdravljenje, odklop, ohranjanje dediščine ročnih spretnosti, prenos znanja na mlajše, razvedrilo in vzpodbude.

Skupine za ročna dela prinašajo svojim članicam veliko dobrega, zato tudi desetletja vztrajajo v njih. Mlajše skupine zdaj ponovno odkrivajo dejavnost, ki je bila njihovim materam nekaj samoumevnega, pa se je v prezaposlenosti izgubila. Preko njih bo preživela in se ohranila potomcem. Veziljska dediščina Gorenjske se bo razvijala tudi v prihodnosti, intimno v veziljah in javno prek skupin za ročna dela. Razveseljivo je, da se število skupin vztrajno večja.

Druženje v skupinah v okviru vaških skupnosti posebej pomaga pri ustvarjanju priložnosti za pretok informacij, medsebojno pomoč in krepitev vezi med generacijami in še pri čem. V urbanem okolju druženje starejših v takšni skupini ustvarja trajne vezi v okolju, ki sicer ne daje veliko priložnosti za spoznavanje. Vzpodbuja kakovostno preživljanje prostega časa in medsebojno pomoč in podporo. Obiskovanje razstav, spoznavanje novih idej in ljudi pripomore k večji dinamiki in povezanosti celotne Gorenjske. Vezenje je v vseh teh primerih razlog za krepitev medčloveških odnosov, tega pa smo v potrošniško razvajeni in pred ekrani zasedeni Gorenjski 21. stoletja verjetno bolj potrebni kot česarkoli drugega. Vezenje nedvomno izboljšuje kvaliteto življenja članicam skupin, kar vpliva tudi na njihove družinske člane in bogati dejavnost društev, vaških in urbanih skupnosti.



WE LIKE TO EMBROIDER TOGETHER

Embroidery In The Gorenjska Region: Past And Present

ABSTRACT

INTRODUCTION

Embroideries are needle and thread-wrought decorations on cloth and leather. This is a skill once taught to young girls in school, at home or by other embroiderers, as it was custom to embroider in society.

The generation of young rebels of the 1960s and 70s pointed girls towards other values and a different way of spending their leisure time, while well-stocked stores and television programmes attracted adults. Embroideries had become old-fashioned. There are nevertheless still at least 300 women and some men embroidering in the Gorenjska region. Embroideries are an attractive heritage left to us by our ancestors. Today, embroidering is also a pastime, relaxation and a reason for socialising. This is what our exhibition and catalogue aim to show.

EMBROIDERY IN THE GORENJSKA REGION

The Oldest Preserved Embroideries

Embroidered garments and equipment have been used by monarchs and the Church right up to the 17th

and 18th century, when noblemen and townspeople also began using embroideries to decorate their residences and clothes. The wealthier rural households rapidly took to this new innovation... It can be assumed that already in the mid-18th and certainly no later than at the beginning of the 19th century, some homes already owned embroidered sheets, pillowcases and towels as precious and prestigious pieces of furnishings. We can infer from preserved artefacts, that the majority of such furnishings was to be found in the farms of the Gorenjska region. The Gorenjska Regional Museum holds several pieces of counted-thread embroidery employing the cross-stitch technique with various variations of the carnation motif. A sheet from Podkoren is decorated on one side with three strings of ornaments in blue woollen yarn and two trimmings from a broad lacy ribbon in between the embroidery. The sheet comprises two pieces of linen joined together by a lacy trimming. The ornamented part of the sheet ends with bobbin lace. The sheet and the pillowcase from Podkoren have been embroidered with red and blue woollen yarn. The pillowcase from Begunje, which is embroidered with black wool along its entire surface, has probably been made following older patterns.

The oldest preserved embroidered doily is from the year 1841 and was used to cover a wicker basket full of Easter delicacies. It has been embroidered following a prepared design using red and partially blue cotton yarn along the entire surface in rather thick and fine pattern of garlands and flowers. In the surroundings of Kranj, there is at least one more similar tablecloth to be found originating from the year 1840. The years are seldom found on tablecloths. The collection of the Gorenjska Regional Museum has one more cloth for the family altar with the year 1897. Two Easter doilies from the second half of the 19th century from a rural merchant family have been skilfully embroidered with red and white yarn following a prepared design. Easter cloths are mostly very well preserved, as they were used only once a year. Some parts of the Gorenjska region have their own characteristics. In Bohinj, one can find preserved cloths for *God's Corner* made on gauze. In the Upper Sava Valley, cloths depicting a lamb carrying a banner and standing on a book with seven seals with an anchor and a cross underneath it and a chalice next to it were used for *God's Corner*, for altars for the Corpus Christi Procession (the so-called *pranganje* - *processional Monstrance*) as well as to decorate the table upon the coming of the priest to a dying man (the so-called last rites cloths).

Embroidery and School

At the time of the reign of Maria Theresa of Austria, some schools employed needlework teachers for girls of all social classes. In primary schools, embroidery was an obligatory part of the curriculum for one hundred years - from the introduction of obligatory primary school classes in 1869 to the 1960s. Since then, embroidery and other needlework techniques are still being taught in some Slovenian primary schools as a non-obligatory element within the framework of extra-curricular activities or optional compulsory activities.

Professional Embroiderers

The most beautiful embroidered articles in the Gorenjska region were born centuries ago in the

Velesovo, Škofja Loka and Kamnik convents. Embroidery was also part of the tailoring profession which was chosen also by some women. The characteristic items of professional embroiderers dealt with festive folk costumes of the Gorenjska region, such as the coifs with golden embroidery from the 18th century. The girls wore the so-called *zavijače*, specially designed triangular kerchiefs decorated on the front with white embroidery or brocade weaving. In the 19th century, white embroidered kerchiefs - *peča* (*pl. peče*) - asserted themselves on a large scale, being tied by women in various ways as an accessory to festive clothing and which also became a component of the Slovenian national costume. There are numerous preserved *peče* to be found.

Embroidery as a professional activity was taught at the Ljubljana Trade School operating from 1888 to 1961. Since then, it has not been possible to learn embroidery as a trade within the framework of the regular schooling system in Slovenia.

Embroideries of the 20th Century

In the 20th century, embroideries were an integral part of life in both the everyday and festive image of furnishings, while not so much in clothing. The majority of preserved items date from the first half and middle of the 20th century when embroidery was especially appreciated. During the time between the two World Wars, it was especially popular and desirable for young girls and women to embroider as part of their leisure time activity, especially on Sunday afternoons and during the winter evenings, in some parts still by light of a paraffin lamp. Many girls embroidered their sheets, covers, tablecloths, underwear and aprons with monograms or more or less complex white or coloured patterns. In this way, the poorer girls were as well able to prepare a beautiful trousseau for their wedding.

The Motifs of the Gorenjska Region

As part of searching for roots and the ethnic origin not only in Slovenia, the expression "national stitch" was born almost a hundred years ago, the so-called national fabric, the expression of the nation's "soul"

in embroideries. Documentary material regarding the design of Slovenian motifs was collected according to individual regions by Albert Sič in 1918. In her work *Narodne vezenine na Slovenskem (National Embroideries in Slovenia)*, Neli Niklsbacher-Bregar in the late 1960s published the patterns of counted-thread embroidery from the preserved embroideries of museum and private collections. Examples of cross-stitch embroidery were chosen exclusively from the Gorenjska region with the explanation that: “It generally holds true that cross-stitch embroideries have their origin in the Gorenjska region...” For the needs of the national and regional identification, a chosen part of the oldest preserved embroideries in the Gorenjska region was used to establish the blue and red colours, the cross-stitch technique and the motif of carnation blossoms as characteristics of embroideries of the Gorenjska region.

NEEDLEWORK GROUPS IN THE GORENJSKA REGION

The Origin of the Groups and Their Organisation

Today, there are 24 needlework groups operating in the Gorenjska region with almost 300 women meeting every week. The number is increasing even though some groups have declined in their several decades of history. In our research there were 25 groups involved. The majority of group members are retired women, while some groups also have children and young girls in their membership. The groups are predominantly female, while there are some men engaging in embroidery on an individual basis.

The oldest group was formed in 1968 as part of the Dolik na Jesenicah Cultural Association. Their aims in needlework were in accordance with the Association’s mission: to create needlework with high aesthetic and even artistic value. In the 1970s, three more needlework groups were born: with the Javornik – Koroška Bela Pensioners’ Association, the Kranjska Gora Association of People with Disabilities and the Jaka Robič Dovje Mojstrana Cultural and Arts Association. In the 1980s, three of the six newly-

founded groups operated within the framework of pensioners’ associations, while in the 1990s, the majority were organised within the framework of village associations of predominantly cultural content. After the year 2000, ten new groups emerged, one of them being of an informal nature, or they were formally organised under the auspices of village associations or even the Local Community. All groups sprung up spontaneously, usually on the initiative of one or two founding members, who find a mentor and assemble interested friends and acquaintances. Needlework groups operate within the framework of various associations, while two hold a fully informal status. There are 8 needlework groups within the framework of pensioners’ associations, 11 with various cultural associations and 5 are operating within the framework of the Red Cross, a tourist association, an association of people with disabilities, an association of village women and girls and a local community.

Aims of Needlework Groups

The role of the older groups was to provide a room for socialising and exchange of experience, while the newer groups have an explicit educational character.

Socialising while Working Together

Socialising is an important part of the activities of all groups, providing a forum for conversation, exchange of news, talk about current topics and also feasts on holidays and birthdays. They exchange knowledge and experience, along with ideas, patterns and needlework magazines. In the past, patterns were not easily exchanged, as there was a great degree of rivalry to be found between the groups rather than cooperation. This has been changing for some time now and attending exhibitions of other groups has become important also with the intent of exchanging patterns. From this reason, the older members of more active groups know each other very well.

Exhibiting

An important objective of the needlework groups is to prepare individual pieces of work which they exhibit showing their neighbourhood their creations.

The older groups have dates determined already in advance. Some exhibitions are included in village and church festivities as their contribution to the town's recognition. They often exhibit at Mother's Day or Easter, sometimes also upon the invitation of individual museums of the Gorenjska region. Exhibitions at the Bled Festival Hall are aimed at popularising needlework, especially embroidery, and showing it also to foreigners.

The rule to present only new items at these exhibitions motivates them to constantly take on new challenges. New ideas and motifs are found in mutual exchange, as they love to collect patterns. They search for them in new and old, Slovenian, Italian, German and Croatian needlework magazines and in books with published patterns. Some embroiderers trace the motifs also from old tablecloths, dishes or similar. They like to alter the patterns by changing the original colour, adding or omitting components or choosing a different composition, which represents a great challenge for creative work.

Learning New Techniques

The embroiderers often teach each other new stitches. Occasionally, the groups also have mentors systematically imparting knowledge. In the past, there have been several needlework teachers in the Gorenjska region, one of the most famous being Anka Medja from Begunje. In the last years, Simona Repinc Urevc has been operating as mentor in Gorje and its surroundings, Breda Jamar in Bohinjska Bela and Bled and Tatjana Ferik in the surroundings of Jesenice and in Rečica. The source of embroidery knowledge in Srednja vas v Bohinju and in Koprivnik is Minka Kocjanc. The teacher of the embroiderers of Bitnje pri Kranju is a long-time member of the group operating within the Lesce Red Cross, Blagorodna Jelovčan. The women usually learn one or more techniques a year, prepare templates and even written material in the Koroška Bela Parish Cultural Association.

CONTEMPORARY IMPORTANCE OF EMBROIDERY WITHIN THE FRAMEWORK OF NEEDLEWORK GROUPS OF THE GORENJSKA REGION

Upon being asked what embroidery means to them, the embroiderers answered that it represented relaxation, enjoyment, joy, pleasure of creation, something for one's soul and nerves, sociability, decoration of the home, an inexpensive but beautiful present, preservation of needlework heritage, transfer of knowledge to younger generations, etc.

Needlework groups bring their members a lot of good so they have been persisting in them for decades. Younger groups are rediscovering the activity which their mothers perceived as self-evident and which had got lost in the abundance of work. They are keeping it alive and preserving it for future generations. The embroidery heritage of the Gorenjska region will continue to develop also in the future, both personally with the embroiderers and publically in needlework groups. It is delightful to see the number of groups constantly growing.

Socialising in groups which operate within the framework of village communities has a special significance for generating opportunities for the flow of information, mutual help and strengthening the ties between generations and more. In an urban surrounding, the socialising of the elderly within such a group results in creation of lasting ties in an environment which otherwise does not provide many opportunities for encounters. It also provides mutual support for quality leisure time and mutual help. Attending exhibitions and getting to know new ideas and people contribute to the greater dynamics and integration of the entire Gorenjska region. In all these cases, embroidery is a means to strengthen interpersonal relations, which the spoiled consumer and television-oriented Gorenjska of the 21st century needs more than anything else. Embroidery undoubtedly improves the group members' quality of

life, which consequently influences also their family members and enriches the activity of associations, village and urban communities.

NEEDLEWORK GROUPS OF THE GORENJSKA REGION

In 2008, the following needlework groups have been operating in the Gorenjska region: the Needlework Section with the Vintgar Blejska Dobrava Cultural Association, The *Vezenje* Study Club with the Bitnje Cultural and Arts Association, the Needlework Section with the Bled Pensioner's Association, the Needlework Group of the Association of Village Women and Girls in Bohinjska Bela, the Group Nežke with the Association for Cultural Preservation and Development of the Village Sveta Neža, Brezje near Tržič, the Needlework Section with the Cerklje Pensioner's Association, the Needlework Section with the Svoboda Tone Čufar Jesenice Cultural Association, the Needlework Section with the Jaka Robič Dovje Mojstrana Cultural and Arts Association, the Needlework Group with the Gorje Pensioner's

Association, Women's Workgroup for Needlework with the Hrušica Cultural and Sports Association, the Needlework Club with the Javornik - Koroška Bela Pensioner's Association, the Needlework Section with the Valentin Vodnik Koprivnik Cultural Association, the Needlework Club of the Koroška Bela Parish Cultural Association, the Needlework Section with the Kranj Pensioner's Association, the Needlework Club of the Kranjska Gora Association of People with Disabilities, the Needlework Club of the Lesce Red Cross, the Martuljek Informal Needlework Group, the Needlework Section with the Podkoren Cultural and Educational Association, the Needlework Section with the Predoslje Pensioner's Association, the *Gelike* Needlework Section with the Preddvor Pensioner's Association, the *Čbele* Needlework Section with the Radovljica Pensioner's Association, the Needlework Section with the Rateče - Planica Tourist Association, the Informal Needlework Group with the Rečica Local Community, the KUD Triglav Srednja vas Needlework Group in Bohinj and the Embroidery Club with the Zasip Cultural Association.



**GORENJSKE
SKUPINE
ZA ROČNA DELA**

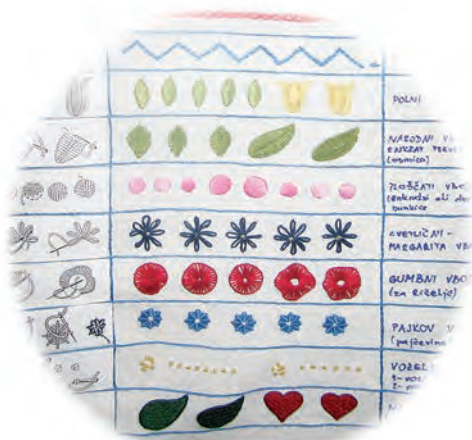
ŠTUDIJSKI KROŽEK VEZENJE PRI KULTURNO UMETNIŠKEM DRUŠTVU BITNJE

XX

Druženje v KUD Bitnje je več let poživljal Ženski ustvarjalni krožek (ŽUK), ki je tedensko pripravljala najrazličnejše delavnice ročnih spretnosti in vsakoletno zaključno razstavo izdelkov. Klekljarski krožek pri KUD Bitnje poteka še zdaj. Lani je deloval študijski krožek Vezenje in kvačkanje, letos pa so postavili dva ločena študijska krožka: Vezenje in Kvačkanje. Oba delujeta po pravilih študijskih krožkov, ki so se v Sloveniji uveljavili pod vodstvom Andragoškega centra Slovenije. Mentorica je Mateja Arhar, uči pa jih Blagorodna Jelovčan, dolgoletna članica skupine za ročna dela v Lescah.



Z leve stojijo: Maruša Hafner, Cvetka Kapitan, Lojzka Zdešar, Hermina Gorjanc, Tatjana Oblak, Lidija Selak. Sedijo: Mateja Arhar, Rodka Jelovčan, Duša Jeršin, Marija Tiringer. Manjkajo: Alenka Blagovič, Bernarda Kržišnik, Milena Naglič.



XX

Sedež:	KUD Bitnje, Zg. Bitnje 244 a, 4209 Žabnica.
Sestajajo se	v prostorih KS Bitnje v Gasilskem domu Bitnje vsak torek od 17.30 do 19.30, od oktobra do junija.
Število članic:	13.
Vodja:	Mateja Arhar.
Dejavnosti:	vezenje.
Vezejo od	maja leta 2007.
Razstavljali so v	Vrtcu Biba v Zgornjih Bitnjah, 18.-20. 4. 2008.
Novo znanje pridobivajo	s pomočjo Blagorodne Jelovčan, učijo se tudi druga od druge.

SEKCIJA ZA ROČNE SPRETNOSTI PRI KULTURNEM DRUŠTVU VALENTIN VODNIK KOPRIVNIK

XX

Po nekaj začetnih težavah je skupina našla mentorico, ki jim bo predajala svoje bogato znanje, in je v začetku leta 2008 živahno združila vaščanke v ustvarjalnem delu. Z razstavo starih in novih vezenin so se že predstavili ob 200. obletnici koprivniške fare.



Z leve spredaj: Alenka Zalokar, Rezka Grmek, Marica Korošec, Darinka Korošec, Milena Benedik, Marija Žmitek. Zadaj: Mojca Benedik, Polona Klemen, Ivanka Zorč, Angelca Strgar, Marica Zorč, Marja Zupan, Nada Zupan, Cvetka Stare. Manjkata: Rezka Platiša in Evgenija Korošec.



XX

Sedež:	Koprivnik 4a, 6264 Bohinjska Bistrica.
Sestajajo se	v Gasilskem domu vsako sredo od 19.30 do 22. ure, od 15. septembra do 1. maja.
Število članic:	22.
Vodja:	Evgenija Korošec, predsednica društva.
Dejavnosti:	vezenje, kvačkanje, pletenje, priložnostno tudi slikajo na glino, steklo, svilo, oblikujejo iz gline ...
Vezejo od leta	2005/2006, potem eno leto nič in ponovno v zimi 2007/2008.
Razstavljajo	med Vodnikovimi dnevi na Koprivniku. V juniju 2008 so sodelovali na Festivalu alpskega cvetja na bohinjski razstavi vezenin pri Mihovcu.
Novo znanje pridobivajo	s pomočjo Minke Kocjanc, na raznih strokovnih izletih, predavanjih in tečajih.

KROŽEK ROČNIH DEL PRI RDEČEM KRIŽU LESCE

XX

Začele so leta 1981. Do 1983 jih je učila Klara Iskra, tedaj jih je bilo na tečaju 45. Od leta 1983 je mentorica Anka Medja iz Begunj, zahtevna, natančna, a tudi zelo cenjena učiteljica vezenja. V skupini jih je bilo od 25 do 32.



Z leve prva vrsta: Lidija Finžgar, Jožica Primožič, mentorica Anka Medja, Sonja Bric (bivša članica), Nada Tošič, Slavica Langus, Neža Osredkar (bivša članica), Kati Jerala (bivša članica). Zadaj: Mimi Primožič, Anica Ulčar, Marija Kirin, Marica Zakovšek. Manjkajo: Marinka Rotar, Blagorodna Jelovčan, Anica Novak, Štefka Tomazini, Ivanka Humerca, Vera Kapus, Milka Tonejc, Marica Jereb, Minka Korošec.



XX

Sedež:	Alpska cesta 58, 4248 Lesce.
Sestajajo se	v stavbi Center v prostorih krajevne skupnosti Lesce vsak torek od 16.30 do 18.30, od novembra do velike noči.
Število članic:	18.
Vodja:	Nada Tošič.
Dejavnosti:	vezenje in kvačkanje.
Vezejo od leta	1981.
Razstavljajo	v prostorih KS Lesce v Centru bienalno, ponovno leta 2009. V začetku so razstavo pripravile vsako leto, rade tudi gostujejo povsod, kamor jih povabijo: na Šobec, v Velenje, na Bled ...
Novo znanje pridobivajo	druga od druge in od mentorice Anke Medja.

SEKCIJA ROČNIH DEL PRI KULTURNO PROSVETNEM DRUŠTVU PODKOREN

XX

V letu 1985 je sekcijo ustanovila Jožica Medja, pletle in kvačkale so kar pri njej doma. Ko se je število sodelujočih žensk povečalo, so se preselile v Gasilski dom in pričele tudi z drugimi zvrstmi ročnih spretnosti. Od leta 1997 vodi skupino Marija Prašnikar, ga. Medja pa je zdaj že pokojna.



Članice sekcije: Jožica Brajc, Ida Cizelj, Jožica Cizelj, Katra Cuznar, Marica Cuznar, Iva Gorjanc, Metka Gregori, Suzana Gregori, Marija Hrovat, Iva Jeglič, Sonja Jeglič, Darka Kopavnik, Verica Kopavnik, Martina Košir, Mili Košir, Nevenka Košir, Slavica Kavčič, Pavla Maršič, Tončka Misotič, Lojzka Peternelj, Zora Podlipnik, Marija Prašnikar, Ančka Reš, Tina Veber, Darinka Tarman.



XX

Sedež:	Podkoren 16, 4280 Kranjska Gora.
Sestajajo se	v Gasilskem domu vsako sredo od 19. do 21. ure, od novembra do razstave koncem marca.
Število članic:	20–23 članic, občasno prihajajo tudi deklince (otroci).
Vodja:	Marija Prašnikar.
Dejavnosti:	vezenje, pletenje, kvačkanje, klekljanje, gobelini, tapiserije, slikanje, izdelki iz gline, testa, nakit.
Vezejo od leta	1985.
Razstavljajo	ob materinskem dnevu 25.3. v Podkorenu. Gostujejo, kamor jih povabijo: na primer v Liznjekovi hiši v Kranjski Gori in na Rodinah v Jalnovi hiši.
Novo znanje pridobivajo	druga od druge. Vezenja so se sicer naučile doma od babic in mam.

SEKCIJA ROČNIH DEL PRI DRUŠTVU UPOKOJENCEV PREDOSLJE

XX

Začele so se zbirati leta 1991 pod vodstvom Mije Artač, ki jih je vodila do leta 1998. V začetku se jih je sestajalo 30, zadnja leta nekaj manj.



Z leve zadaj: Marija Roblek, Zofka Kokalj, Pavla Kerč, Marija Bajželj, Jelica Globočnik, Marija Flisar, Marinka Kokalj. Na sredi: Joži Bolka, Marija Martinjak, Vika Kočar, Rozka Žirovnik, Martina Vaupot, Marta Mubi. Spredaj: Vera Krč, Pavla Šenk, Anka Čutarič, Mira Čimžar, Milka Bogataj, Milena Lebar, Helena Sirc.



XX

Sedež:	Predoslje 34, 4000 Kranj.
Sestajajo se	v prostorih Kulturnega društva vsako sredo od 17. do 19. ure, od novembra do aprila.
Število članic:	18.
Vodja:	Vera Krč.
Dejavnosti:	vezenje, klekljanje, pletenje, kvačkanje, izdelovanje gobelinov.
Vezejo od leta	1991.
Razstavljajo	v stavbi Kulturnega društva Predoslje na dve do tri leta, zadnja leta kar bienalno.
Novo znanje pridobivajo	druga od druge, večina se jih je učila v šoli.

SEKCIJA ZA ROČNA DELA *GELIKE* PRI DRUŠTVU UPKOJENCEV PREDDVOR

XX

Angela Logar (1925 -1996) je bila učiteljica 1. razreda osnovne šole v Preddvoru in mentorica šolskega krožka ročnih del. Pozimi v letih 1984, 1985 in 1986 je vodila vaški krožek pletenja pri krajevni skupnosti Preddvor. Leta 1995 je začela sekcijo za ročna dela s preko dvajsetimi članicami pri Društvu upokojencev Preddvor. V spomin so po njeni smrti leta 1997 sekcijo preimenovala v *Gelike*, kar je množinska ljubkovalna oblika imena Angela. Pobratene so s skupino Pikapolonice s Sv. Lovrenca na Pohorju. Občini so za novoletno darilo 2007 podarile 33 parov copatk, da jih dobijo vsi novorojenčki v občini. Pred tremi leti so nakvačkale 156 kosov okraskov (angelčkov, zvezdic, smrekic, snežink, zvončkov) za božično drevo v župni cerkvi.



Z leve stojijo: Slavka Cvek, Mici Celar, Francka Kern, Joži Skuber, Alenka Bezovšek, Tončka Kociper, Ana Lombar, Danica Polajnar, Ivanka Škoda. Sedijo: Milena Peternel, Francka Šavs, Jerca Robnik, Marinka Lombar Peternel, Mira Derenčina (bivša članica). Manjka Mira Grašič.

XX

Sedež:	Društvo upokojencev Preddvor, Dvorski trg 18, 4205 Preddvor.
Sestajajo se	v Kulturnem domu vsak torek od 18. do 20. ure, od oktobra do maja.
Število članic:	14.
Vodja:	Tončka Kociper.
Dejavnosti:	vezenje, pletenje, kvačkanje, klekljanje.
Vezejo od leta	1995.
Razstavljajo	v stavbi Turističnega društva na Goričici 8 v Preddvoru: ob materinskem dnevu 25.3. in med občinskim praznikom 8.9. skupaj z izdelki drugih ročnih spretnosti oskrbovancev Doma starejših občanov Potoče.
Novo znanje pridobivajo	velikokrat na razstavah drugih skupin in v izmenjavah z drugimi skupinami.



LITERATURA

- Judy Brittain, Enciklopedija ročnih del, Ljubljana, DZS, 1988.
- Zoran Didek, Ob prilogah Šole za umetno obrt, v: Mladinska revija, Let. 4 (1948/1949), št. 8, str. 352.
- Tatjana Hojan, Žensko šolstvo in učiteljstvo na Slovenskem v preteklih stoletjih, v: Zbornik za historiju školstva i prosvjete, Zagreb 1968, str. 47–81.
- Gozard Makarovič, Slovenska ljudska umetnost, Ljubljana, str. 354–369.
- Marija Makarovič, Slovenske ljudske vezenine, Slovenski etnografski muzej (Katalog) 1986.
- Marija Makarovič, Vezenine so okras, vezenje pa veselje ali o vezeninah in vezenju koroških Slovenk, Celovec, Mohorjeva založba, 2004.
- Matilda Mlakar, Vezenje v osnovni šoli. Učbenik za izbirni predmet v 7., 8. in 9. razredu devetletne osnovne šole, Ljubljana 2008.
- Neli Niklsbacher-Bregar, Narodne vezenine na Slovenskem, pisane vezenine po štetih nitih, Ljubljana 1968*.
- Gojka Pajagič Bregar, Vezenje v ženskih samostanih, v: Jesusus Pragensis, Ivančna Gorica 2005, str. 61-69.
- Katoliško slovensko izobraževalno društvo Koroška Bela. 100 let. Farno kulturno društvo Koroška Bela, Koroška Bela, 2007.
- Marta Košuta, Tržaška noša in njena vezenina, Trst, Založba Devin, 1997.
- 50 let Društva upokojencev Javornik-Koroška Bela, (2003).
- Albert Sič, Narodne vezenine na Kranjskem, 4 zvezki: Vezenine z Gorenjskega, Belokranjske vezenine, Bele vezenine, Pisane vezenine, Ljubljana, 1918 -1919.
- Aleksandra Serše, Strokovno šolstvo v osrednji Sloveniji do leta 1941, Ljubljana, 1995.
- Slovenske narodne vezenine. Velikonočni prti, Ljubljana, Družina, 2001, 2006 (ponatis). Spominski zbornik Slovenije, Ljubljana, 1939.
- Anica Svetlik, Pripoved spretnih rok: vezenine v domovih na Cerkljanskem in v bližnji okolici od konca 19. stoletja do danes, Cerklje, Osnovna šola, 1999.
- Marija Justina Višner, Slovenske narodne vezenine, Koper, Ognjišče, 1989.
- Marija Justina Višner, Slovenske narodne vezenine iz zakladnice s. Marije Justine Višner, Celje. Mohorjeva družba, 1994.
- Janja Žagar, Belokranjske vezenine: zbrane od 1887 do 1889 iz zbirke Josipa Nikolaja Sadnikarja, Dol pri Ljubljani, (zloženska), 2006.
- Janja Žagar, Podobe lanenih tkanin na Slovenskem, v: Linen on net. The common roots of the European linen patterns, Finland, Italy, Slovenia, Sweden, 1998.
- Janja Žagar, Vezenina, v: Enciklopedija Slovenije, Ljubljana, 2002, 14. knjiga, str. 221.
- Janja Žagar, Narodni vez, Vezenina, Vezenina po narisku, Vezenina po štetih nitih, Vezenje, Veziljske tehnike in elementi, Vezilstvo, v: Slovenski etnološki leksikon, Ljubljana, 2004, str. 357, 669 in 670.

* V letih 1970, 1972, 1973, 1974, 1977 in 1982 je izšlo kar 6 ponatisov tega dela.



Prtiček, inv. št. E 7528, iz Bohinja, tanko bombažno platno, 66 x 69 cm, pred drugo svetovno vojno.



Doily, inventory number E 7528, from Bohinj, cotton linen, 66 x 69 cm, before the Second World War.





Cena: 15 €



917896161478229